

Tøttrupgård

af Knud Korsgaard

Det nye stablebyggeri i 1920.

Min mors ridehest. Bygningen i baggrunden er til venstre kostald, til højre lade bygget omkring 1930.

Jeg vil med denne artikel prøve at beskrive livet på en gård i gamle dage.

Min far overtog sin fødegård - Tøttrupgård - i 1908 som tredje generation. Ved sit giftermål med en datter fra nabogården - Irup Hovedgård - fik han mulighed for at købe adskillige tdl. agerjord herfra, på denne måde fik hans egen gård en ganske anseelig størrelse - arealet blev yderligere forøget helt frem til 1948, dette nødvendiggjorde, da der dengang ingen videre mekanisering var, at gården havde et ret stort folkehold, 3 gifte familier, som boede i forskellige huse hørende under gården samt de fast ansatte unge karle, som fik kost og logi foruden lønnen, af disse havde vi som regel fire-fem stykker. Dette medførte naturligvis, at der også var ansat tre eller fire piger, og når vi børn så kom til - fem i alt - blev den daglige husholdning jo ganske stor.

Gårdens drift var nogenlunde, som man på denne tid kunne forvente, dog blev der, for at lette høstarbejdet, indkøbt en selvbinder, en af de første på egnen, men da der også var en stor malkebesætning, et anseeligt grisehold foruden at de mange heste, som skulle bruges til markarbejdet, også blev brugt til avl, medførte de mange dyr, at gårdens drift lå i ret faste rammer med et 9-marks sædskifte, heri indgik naturligvis græs og roer. I tyverne blev grisene kørt til Hørdum station, de blev her afregnet efter levende vægt og sendt med toget til et slagteri længere sydpå.

Det daglige arbejde startede, efter en halv times staldtjeneste og morgenmad, kl. 6,30, der var middagspause fra 11,30 til 13, så arbejde igen til kl. 16, hvor man fik mellemmad med

hvidtøl. Arbejdet startede igen 16,30 og sluttede kl. 19. Denne arbejdsplan var naturligvis for ugens 6 dage. Forkarlen startede kl. 5 for at hestene kunne være fodret af før arbejdstids begyndelse. Senere blev hestepasseren en af de gifte folk, som også i mange år passede grisene, han holdt så en pause fra kl. 10 til 12, sørgede for hestene i middagspausen og holdt så igen fri nogle timer, før han skulle fodre grisene om eftermiddagen og sørge for hestenes fodring, hans arbejdstid afsluttede omkring kl. 21, når hestene havde fået deres sidste foder, han var dog naturligvis selv hjemme for at spise, som regel fra kl. 18 til kl. 19. Han blev afløst hver tredje søndag og i helligdagene hver anden eller hver tredje dag. Det var således en ret selvstændig stilling at være hestepasser, men selvfølgelig også en usædvanlig arbejdstid, den passede dog som regel de gifte folk udmærket, og var de særligt interesserede i heste og avl, kunne en sådan solid og dygtig mand ofte blive på gården i flere år. Lønningerne var ikke store, i tyverne fik en forkarl således 1000 kr. om året, en dygtig 2. karl, der også skulle passe hestene i middagspausen, kunne tjene 900 kr. om året, de øvrige karle fik 800 kr. som årsløn. En dygtig kokkepige kunne tjene 50 kr. om måneden, de andre piger noget mindre. I trediverne var lønnen for en gift mand 35 kr. om ugen, men foruden lønnen havde han og hans familie fri bolig i et hus med have, fri el og vand, 2 gode vognlæs tørv, en halv gris til jul samt 1 liter mælk daglig. Vores fodermester havde nok lidt mere i løn plus de samme naturalier. Han boede i et hus meget tæt ved gården og hans kone hjalp ofte til i

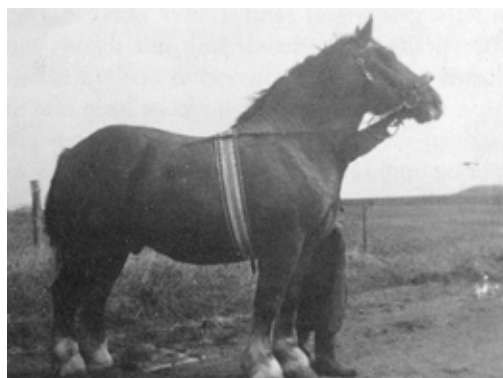

Østlængen bag hesten rummede bilgarage, folkeværelser og bestestald.

stalden i vinterhalvåret. Om sommeren gik køer og ungkreaturer ude, så i denne del af året var arbejdet væsentligt lettere. Hvornår vi fik malkemaskine, kan jeg ikke med sikkerhed sige, men det har nok været i begyndelsen af trediverne. I nogle år blev malkekvæget, som var en Jersey-besætning, kørt til Vildmosen i sommermånederne. Fodermesterfamilien flyttede med, de havde hest og vogn med og kørte hver dag mælken til Tylstrup mejeri. For os børn var det en hel udflugt, når vi med madkurv drog til Vildmosen for at se til kvæget, vi kom dog som regel hjem igen samme dag hvis vi ikke skulle besøge familie i Vendsyssel. For fodermesterfamilien var det ikke en 3 mdr. sommerferie, de skulle jo her oppe nordpå malke med håndkraft, og ensomheden i den nyopdyrkede Vildmose kunne nok også somme tider være en belastning.

Efter at Andelsslakteriet i Thisted var bygget i 1929 havde heste- og grisepasserer i mange år det hverv at køre grisene hertil - med hestevogn naturligvis. På hjemturen fik han så læs på, enten af kraftfoder til køerne eller koks til centralfyret. Dette havde min far fået installeret, da det nye stuehus blev bygget i 1920 - se billedet. Min mor og vi børn boede denne sommer på en mindre gård i Gudnæs, den lå ud til fjorden, min far havde købt den for at vi kunne have et sted at bo under ombygningen. Vi nød meget at have fjorden så nær, og at min far også sommetider kom til Gudnæs, var der jo noget, der kunne tyde på, eftersom min yngste bror blev født i begyndelsen af maj 1921. Stuehuset vi kom tilbage til var stor og rummeligt i forhold til det gamle, det har jo nok været nødvendigt med noget mere plads, når vi var så mange mennesker - hele familien plus de ugifte ansatte.

Da min mor var rideinteresseret, havde vi altid en eller to rideheste, de blev også brugt som

*Kro Hertugen
Jysk hingst solgt til Polen 1948*

køreheste, jeg husker mange køreture til havet eller fjorden, senere kørte vi børn selv til fjorden i en jumbe. Den brugte vi også om vinteren for at komme til Hørdum station om morgenen, herfra skulle vi med toget til Hurup, hvor vi gik i realskole. Vogn og hest blev opstaldet på kroen til vi kom hjem med toget om eftermiddagen. Var der sne, kørte vi i kane og i sommertiden på cykel. Det var alt i alt en god barndom med mange herlige oplevelser blandt de mange dyr på gården - jeg husker således, at min ældste søster og jeg med stor fryd red de tunge jyske heste ud til græsmarken efter dagens arbejde. Familielivet havde jo nok gode kår dengang, som jo var længe før TV blev opfundet.

Først i tyverne anskaffede min far sin første bil, det var en Ford med kaleche, bagpå var der en stor kuffertlignende genstand, dette var naturligvis en forletning i transportsituationen. Senere blev en lukket Ford T-model anskaffet.

Avlsarbejdet med hestene var også for mig særdeles interessant, det hjembragte mange fine præmier og gav os gode priser for de unge dyr. Jeg kom hjem som forvalter i 1938 og købte selv en mindre gård i Koldby. Da min far i 1936 var blevet landstingsmand, var det overladt til mig ret selvstændigt at drive gården.

Krigen ændrede på mange måder vores muligheder for at drive et rationelt landbrug. Traktoren, som vi på det tidspunkt havde anskaffet, blev "lagt i mølpose" og hestene måtte igen klare alt arbejdet. Kunstgødning blev en mangelvare, Sisal-bindegarn kunne ikke købes, det blev erstattet af papirgarn, som gav store vanskeligheder i høsten. Vi kørte på det tidspunkt med 3 selvbindere og hestene blev skiftet hver tredje time, det var ofte et hårdt job for dem, de havde gået på græs hele sommeren, mange af dem med et føl.

Kilde: Sydthy Årbog 1985, side 40-42.